
Het Sigelshempad.

Praktisch

De wandeling start aan de Sint-Ursmaruskerk, voor de afspanning “In den Drijhaard”, en is 14 km lang. Het bewegwijzerde parcours loopt grotendeels over verharde wegen, maar bevat ook enkele stroken aardeweg die na een regenbui er modderig en zwaar bijliggen.

Parcours en bezienswaardigheden

We staan aan de witgeschilderde Sint-Ursmaruskerk, in 1783 in classicistische stijl gebouwd; de gotische westtoren, opgetrokken gedeeltelijk in baksteen en gedeeltelijk in zandsteen, dateert uit de 13 de eeuw. De kerk, die een mooi en evenwichtig geheel vormt, heeft een overwegend rococo interieur. Het orgel werd gebouwd door de beroemde orgelbouwerfamilie Van Peteghem. Vermeldenswaard is ook het schilderij “Maria ten Hemel opgenomen”, dat uit het klooster van de Grauwe Zusters van Oudenaarde zou komen en door sommigen toegeschreven wordt aan Gaspar de Crayer.

De dorpskern ademt nog de rust van vroegere eeuwen: een mooie kerk met het kerkhof eromheen, geflankeerd door stoere linden, alles omringd door een ouderwetse kasseiweg. Op het kerkhof liggen heel wat Carobels, Morres en Pyckes, namen die Herman Teirlinck ontleende voor zijn “Maria Speermalie”. De prachtige afspanning “In den Drijhaard”, daterend van 1771, zoals blijkt uit een inschrift in een balk, en ononderbroken een herberg is geweest, had eertijds inderdaad drie haarden, waarvan twee zijn overgebleven; aan de ijzeren ring in de muur werden vroeger de paarden van de bezoekers vastgebonden. Wat verder, tegenover het koor van de kerk, zien we het kloostergebouw, opgetrokken op het einde van de vorige eeuw met o.a. een kapel van 1921 in neogotische stijl: een rusthuis en de dorpschool vinden er nu onderdak

We verlaten de dorpskern richting Oudenaardsestraat langs de langzaam stijgende gekasseide Sint-Ursmarusstraat. Aan de linkerkant, vlak tegenaan het kerkhof staat de voorname 18 de eeuwse pastorie en aan de andere kant van de straat, waar het voetpad een kleine insprong maakt en op de plaats van de huisnummers 25 en 27, stonden het oud gemeentehuis en de werkplaats van Herman Teirlincks grootvader die een befaamd smid was. Eén van zijn zonen, Isidoor, was verstandelijk zo begaafd dat, hij leraar werd. Al heeft hij zijn verder leven in Molenbeek gewoond, zijn geboortedorp is hij nooit vergeten. Als auteur boeiden taal en heemkundige problemen hem het meest. Zijn grootste bekendheid heeft hij verworven met de sociale roman “Arm Vlaanderen” van 1884 en het dialectwoordenboek “Zuid-Oost-Vlaandersch Idioticon”, dat in 1903 klaar was. Isidoor Teirlinck, die veel waardering maar ook miskenning heeft geogst, werd op zijn tachtigste verjaardag, in 1931, doctor honoris causa aan de Vrije Universiteit Brussel. Zijn zoon, de kleine tengere Herman, heeft in zijn kinderjaren hier zeer veel bij zijn grootouders verbleven en in die heuvelende hoek van de Vlaamse Ardennen een ideaal kader gevonden voor zijn latere roman “Maria Speermalie”.

Even verder, links van de straat, ligt de vierkante hoeve ‘t Hof Van De Putte”. Deze werd in 1792 opgetrokken. en sinds 1989 eigendom van Georges De Busscher die ze prachtig liet restaureren naar het oorspronkelijk model. Aan de gevel hangt een natuurgetrouwe weergave van het schild van Zegelsem: een eg met een gaffel en een hark, een ploeg en in het hoogste punt de afbeelding van een oog. Het hele complex, met bijhorende schitterende luchtfoto en

degelijke tekstuitleg, mogen we als een voorbeeld bestempelen voor andere historische hoeven in de Vlaamse Ardennen.

We bereiken de Oudenaardsestraat die we met de nodige voorzichtigheid oversteken, volgen rechtdoor Perreveld en trekken zo het weidse lichtgolvende landschap in. Weldra bemerken we links op de heuvelrug het imposante Romans Hof te midden van de glooiende akkers. Gelukkig overheerst hier de maïsteelt nog niet, zodat je op een mooie zomerdag de leuwerik nog twinkelend kan horen opstijgen. Aan een klein kapelletje, rechts van de weg, kunnen we achter ons nog even de kerktoren van Zegelsem zien uitsteken. De dorpskern ligt verscholen in de diepte, met de hoge Leberg als decor. Een 20-tal meter verder slaan we rechtsaf op een kronkelende naar benedenlopende weg. Halverwege slaan we links af. Het weggetje daalt verder en brengt ons in het natuurreservaat “Het Burreken”.

Het Burreken, ongeveer 220 ha groot op de grens van de voormalige gemeente Zegelsem, Schorisse, Sint-Kornelis-Horebeke en Sint-Maria-Horebeke. Eind 1981 werd het Burreken reeds geklasseerd en meteen is het Burreken het eerste erkende en meest beschermde natuurreservaat in de Vlaamse Ardennen.. Bossen, bosjes, graslanden en akkers wisselen elkaar af in een kleinschalig patroon met veel bomenrijen en houtkanten op de perceelgrenzen. Het gevarieerd reliëf, mede veroorzaakt door grondverschuivingen wordt geaccentueerd door opvallende talluds, holle wegen en voormalige rootputten. Op vele plaatsen ontspringen bronbeekjes of sijpelt grondwater uit de bodem. In het voorjaar - net voor de bomen in blad komen – zijn de bossen het decor van een schitterende bloemenpracht: Bosanemonen, wilde hyacint, slanke sleutelbloem en daslook zijn de meest uitbundige bloeiers. Het burreken, doorsneden door de kronkelende krombeek in haar diepe bedding, herbergt ook een bijzondere fauna: De schitterde vuursalamander is zowat het uithangbord van de Vlaamse Ardenenfauna. In het Burreken ten slotte gebeurt het natuurbeheer op een kleinschalige manier door vrijwilligers en volgen het officieel goedgekeurd beheersplan.

We dalen nu dit prachtig stukje natuurgebied af en genieten van de kleuren, geuren en geluiden. We komen voorbij twee verloren staande hoevetjes, volgen het nog sterker dalende wegje dat overgaat in een bospad dat gelukkig gekasseid is geweest, passeren de restanten van een boskapel en bereiken de Krombeek. Voor de beek nemen we links tussen de beuken het bewegwijzerde bospad; in regenachtige periodes wordt het een modderige klim. Als je na de klimpartij eventjes een 30-40 meter naar rechts gaat, tot aan de afsluiting van een weide word je beloond met het zicht op een prachtig stukje lieflijke Vlaamse Ardennen. We klimmen nu verder over een beter begaanbaar pad te midden van de daslook die hier in het voorjaar immense witte tapijten vormt. Via een stijgende oude kasseiweg komen we langs een educatief bord over het Burreken en zo terug op Perreveld dat we rechts nemen.

De weg daalt weldra en wordt ten dele een holleweg; in het voorjaar zijn de bermten begroeid met een welige wilde grasvegetatie. Voorbij de laatste woning (met huisnummer 3) die gerenoveerd werd slaan we rechts een losweg in. Wie de wandeling met de helft wil inkorten, kan hier rechtdoor Perreveld blijven volgen tot aan het Burreken, waar men linksgaat en uitkomt op het kruispunt met de Leierwaarde, Hauwstraat en Kanakkendries en zo meteen terug op het wandelparcours belandt.

Wij hebben dus rechts de losweg ingeslagen en trekken terug de zuivere natuur in. Deze losweg loopt onder oude populieren, tussen weiden (waar we twee balies open en achter ons weer dicht doen) en komt wat verder uit op Burreken. De wandeling gaat recht door langs Rovorst; in de verte ontwaren we rechts voor ons reeds de twee torens op de Pottelberg, nl. de kleinste een relaisstation van de VRT en de grootste het meteo-station van het Belgisch leger. We wandelen voorbij een grote 18 de-eeuwse hoeve en, goed honderd meter verder, staat rechts in een akker langs de Rijstveldweg een kruislieve-heer geflankeerd door twee

bonkige knotessen; een schitterende getuigenis van het vrome Vlaanderen van weleer. Rechts achter het voetbalveld stond eertijds de Rovorstmolen. Deze houten korenwindmolen zou – te oordelen naar een inschrift in het ijzerwerk – van 1750 kunnen gedateerd hebben. In het begin van de 19 de eeuw was hij eigendom van landbouwer Jozef Van Lierde; van 1859 tot 1893 behoorde hij toe aan de molenaarsfamilie Aelvoet van Schorisse en van dat jaar af aan de familie Van de Putte, tot hij in 1953 werd afgebroken. Meteen zijn we hier ook op het Zwalmbronnenpad aangekomen, dat we een heel eind zullen volgen.

Tegenover het voetbalveld van FC Zegelsem nemen we rechts de Weitstraat; hier kunnen we links aan de horizon de radartoren zien van het Amerikaans leger in het Livierenbos. Waar de Weitstraat rechts wegdraait, kiezen we links voor de Ijskelderweg die richting Oprakel (het Hof te Wolfskerke) loopt. We passeren een mooie gerenoveerde hoeve, schitterend en rustig gelegen, dalen langs nog twee voormalige boerderijtjes duiken dan naar beneden over oude verweerde kasseikoppen. Voor ons ligt een prachtige groene vallei; in de verte onderscheiden we van links naar rechts de liviere met de toren, het Brakelbos en de Modderodde. Evenals in het Burreken wandelen we hier in een stiltegebied, tevens vochtig bronnengebied.

Voorbij de bocht daalt de Ijskelderweg verder tot aan de Wolfskerkebeek of Vaanbuikbeek, één van de bronbeken van de Zwalm en hier tevens de grens tussen Zegelsem en Oprakel. Nu wordt het klimmen tot aan de alleenstaande eik, rechts van de weg. Hieronder bevindt zich een ijskelder, waarvan de toegang nog te zien is en waaraan de Ijskelderweg zijn naam heeft ontleend. Deze ijskelder, een overkoepelende speciaal met bakstenen gebouwde put, waarin ijs bewaard kan worden tot in augustus, behoorde tot het vlakbij gelegen “Château Mulle”. Eventjes verder klimmen en we staan aan het Hof-te-Wolfskerke en bemerken tevens een eindje hogerop het imposante “Château Mulle.” Beide gebouwen houden verband met elkaar.

De plaatsnaam Woluekerka, Woluekerke werd reeds omstreeks 1177 vermeld. Het Hof-te-Wolfskerke heeft onder het Ancien Régime steeds toebehoord aan de Benedictijnenabdij van Ename. Deze abdij had in de noordwestelijke hoek van Oprakel ook de heerlijkheid Wolfskerke, een gebied dat veel groter was dan de gronden van het Hof-te-Wolfskerke en waarin de abt autonoom alle rechten bezat. In 1571 bedroeg de oppervlakte van het Hof ongeveer 36 ha. In 1653 werd het Hof gepacht door de broers Filip en Joos de Ruyver, die elk op een mooie afzonderlijke boerderij woonden, de ene op het huidige erf, de andere wat meer ten zuiden dichtbij de bocht van de huidige Wolfskerkestraat. Halverwege de 18 de eeuw werden op kosten van de abdij het huidige woonhuis en de schuur opgetrokken en beide historische gebouwen zijn heel zuiver bewaard gebleven tot op heden. Uit die tijd dateert ook de steen ingemetseld in de muur van het woonhuis, die de wapenschilden van de abdij van Ename en abt Colius afbeeldt. In de Franse periode kwam heel Wolfskerke met een oppervlakte van 41 ha. in handen van de familie Mulle van Gent, later te Tielt woonachtig onder de naam Mulle de Terschueren. In 1893 – de datum staat in het dak – voerde senator Mulle grootse plannen uit te Wolfskerke: Met eigen personeel liet hij voor die tijd hypermoderne bedrijfsgebouwen oprichten, waaronder een verwarmde kippenkwekerij, waarvan nu nog de schoorsteen te zien is. Bovendien werd een luxueus landhuis opgetrokken, het “Château Mulle – in de volksmond “Mullens kasteel” genoemd – met echte romantische kasteelallures. In 1919 heeft burgemeester Lothaire Van den Bossche alles kunnen opkopen. Het kasteel, dat heel erg in verval raakte, werd een paar jaar geleden opgekocht door de bekende kunstenaar Jan Fabre, die het helemaal laat herstellen.

Vanaf het Hof-te-Wolfskerke strekt zich voor ons een breed panorama uit over Oprakel heen dat in de vallei verborgen ligt. Vlak op de hoek van het hof nemen we de veldweg en verlaten het Zwalmbronnenpad. We wandelen op een heuvelrug, te midden van de kouters, met links de vallei van de Vaanbuikbeek en recht die van het Rowater en de Sassegembeek. Voor ons zien we weldra uit de vallei de kerktoren van Oprakel opduiken. We komen op de straat die

Wolfskerke heet en volgen deze rechtdoor tot aan het eerste kruispunt. Hier slaan we linksaf de Draaikonk in, passeren eerst een chique verbouwde hoeve, wat verder de twee laatste huizen van Opbrakel en kruisen opnieuw de Vaanbuikbeek. Nu wordt het weer klimmen – in een natte periode eerder ploeteren – langs een holle weg begroeid met vochtminnende planten. Van de Draaikonk geraken we op de Broekweg waar we rechts omhoog gaan naar de Rovorst. De helft van de wandelweg zit er nu op en gelukkig kunnen we even uitblazen op de hoek rechts in “Hof ter Rovorst.”

Uitgerust vatten we het tweede deel van de wandeling aan, volgen Rovorst rechts naar beneden en overschouwen meteen aan onze rechterkant de Zwalmvallei met Opbrakel. We slaan schuin links de dalende Hellenhoek in en herkennen in de verte het silhouet van de kerktorens van Opbrakel en Nederbrakel; weldra loopt het tracé van het Zwalmbronnenpad en van dit Zegelsempad opnieuw samen. We wandelen over de Roosmeersbeek die op de grens van Opbrakel en Nederbrakel in de Zwalm vloeit, en klimmen tot aan een soort T-weg, de Kanakkendries, die we links nemen (waar we links blijven klimmen). Van op deze hoger gelegen weg hebben we links van ons een mooi uitzicht op de beboste vallei met haar bronweiden, door de mensen den Dries genoemd; in dit bosje kwam Herman Teirlinck soms spelen met de jeugd van Zegelsem, waarvan hij zelf schrijft dat hij zich vereenzaamd voelde. Als we dan wat verder achterom kijken, krijgen we een panoramisch vergezicht op Nederbrakel en de beboste Toepheugel. Aan de Wolvenweg gekomen, gaan wij verder rechtdoor langs Kanakkendries en verlaten het Zwalmbronnenpad. We wandelen nu op een hoger gelegen plateau en bereiken het kruispunt met Burreken, Leierwaarde en Hauwstraat, tevens het punt waar zij die de ingekorte wandeling verkiezen op uitkomen.

Hier, op de hoek gevormd door de Kanakkendries en Burreken, op het-echte-Tomveld, heeft tot in de jaren 1920 een houten windmolen gestaan. Deze molen Tomveld heeft Herman Teirlinck in zijn verbeelding weer tot leven gewekt in zijn roman “Maria Speermalie” een sleutelpositie gegeven en een fatale rol laten spelen. De naam Tomveld zou voortkomen van de naam “tomba, tumba” en schijnt te wijzen op een vroegere grafheuvel, zelfs Merovingische begraafplaats.

Onze wandelroute volgt nu enkele honderden meter de Hauwstraat. Opvallend zijn, rechts van de straat en bij een oud hoevetje, de traditionele combinatie van een veldkapelletje – de Sint-Theresiakapel – met een majestatische linde. Een volgende woning is dan weer een model van een gerenoveerde hoeve. Met de watertoren van Elst in zicht en voorbij een boomgaard slaan we links het smalle paadje in om daarna op de andere hoek langs de akker terug te keren. Voor ons liggen glooiende kouters en weiden, waar we verder dwars doorheen stappen.

Links van ons, op het gedeelte van Leierwaarde dat we niet aandoen, bemerken we twee grote hoeven en vlakbij, aan de overkant van de weg staat het voormalig dorpschooltje waar nu een Steinerschool in ondergebracht is. Het laatste stuk van de losweg is omzoomd met schilderachtige oude knotessen en brengt ons langs een, opnieuw kunstzinnig gerestaureerde hoeve, op Leierwaarde, vlak tegenover Romans Hof. Deze boerderij in Brabantse of vierkante orde opgetrokken, prijkt te midden van haar kouters; de uitbatingskern klimt op tot de Middeleeuwen en zou even oud kunnen zijn als Zegelsem zelf. Van hier uit heeft met een enig gezicht op de kom van Zegelsem, die zich in de diepte tracht te verschuilen.

Nu keren we langs Leierwaarde terug naar Zegelse-dorp. Opnieuw dwarsen we, voorzichtig, de drukke Oudenaardsestraat en komen vanzelf in de Teirlinckstraat die naar de kerk leidt. Een honderd meter voor de kerk duiken we evenwel de holweg in, een pad dat zijn naam alle eer aandoet. We dalen af tot aan de Perlinckbeek en dan wordt het stevig klimmen – bij regenweer opnieuw ploeteren – langs die prachtige holle weg met zijn typische wilde begroeiing van knotwilgen, haagbeuken, essen, eiken en populieren. Kijken we op het einde

van de Holweg eens achterom, dan merken we hoe mooi Zegelsem-dorp verscholen ligt in de diepte. Enkel de kerktoren priemt boven de bomen uit. Nu loopt onze wandeling veel minder steil door open kouters tot aan het modern kapelletje van O.-L.-Vrouw van Vlaanderen, waar we de Kleine Gastenhoek links naar beneden gaan; tevens wandelen we nu voor een eindje op het Elsterse Geutelingenpad, maar dan in omgekeerde richting. Links krijgen we een gezicht op twee forellenvijvers en wat verder komen we uit op de Leberg. We beklimmen deze helling en na een tiental meter slaan we links de Keiweg in en staan meteen voor de ingang van het Monasterium Mariakluizen.

In het Monasterium Mariakluizen leven de broeders volgens de regels van de Woestijnvaders. Gesticht op 20 juli 1982 telt het Monasterium, sinds enkele jaren een erkende oecumenische gemeenschap, drie broeders onder wie twee priester werden gewijd. In het weekend is iedereen welkom – er is een mis op zaterdag om 19 uur en op zondag om 10.30 uur. Een bezoek loont zeker de moeite: regelmatig worden er tentoonstellingen, lezingen en concerten georganiseerd rond profane en religieuze kunst. De kleine donkere kapel, met plafondschilderingen van Broeder Yvan, is één verzameling van samengestelde mystieke kunst en kunstvoorwerpen; er worden regelmatig orgelrecitals gegeven. Het Monasterium staat open voor eenieder die er een paar dagen in volkomen eenzaamheid en stilte wil bezinnen of op zoek is naar innerlijke rust. Met dit doel hebben de broeders er vijf houten kluizen opgetrokken.

We vervolgen onze wandeling langs de nu geasfalteerde Keiweg, die zijn naam ontleent aan het feit dat de aanpalende velden vol keien liggen en beneden kronkelt in de immens groene vallei van de Perlinckbeek. Deze smalle weg ligt – evenals de Leberg – op het parcours van de Ronde van Vlaanderen, maar wordt dan wel van de andere kant uit beklommen ... telkens een spektakel. Langs de meanderende Perlinckbeek tiert rechts van de weg de wilde begroeiing uitbundig, over een paar jaren zal de kaal gekapte linkerkant eveneens in het welige gebladerte verborgen zijn. Het wordt nu klimmen uit het dal met zijn mooie kouters tot aan de gekasseide Haaghoek – ook zo bekend in wielermiddens – waar we het Geutelingenpad verlaten, om links in te slaan, Zegelsem-kerk in zicht.

Voor de linkerkant trekt hier onze aandacht: Naast de statige hoeve overschouwen we het prachtige Perlinckvallei; in de verte schittert het koperen torentje dat het Monasterium bekroont. De Haaghoek loopt aan de Leberg onopgemerkt door in de Teirlinckstraat, waar we ten slotte nog een blik werpen op de voormalige brouwerij Van De Donckt, in gebruik tot 1950, evenals op het rusthuis en de dorpsschool. Zo belanden we terug aan ons vertrekpunt van een vermoeiende maar deugddoende wandeling doorheen een ongerepte natuur, waarvan de Teirlincks heel terecht steeds hebben gehouden.

